

STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMO CENTRAS

Šiaulių universiteto

SOCIALINIS DARBAS IR SOCIALINĖ REABILITACIJA
STUDIJŲ PROGRAMOS
VERTINIMO IŠVADOS

Grupės vadovas: doc. dr. Rasa Naujanienė

Grupės nariai: doc. dr. Jolanta Pivorienė

Vilnius
2013

DUOMENYS APIE ĮVERTINTĄ PROGRAMĄ

Studijų programos pavadinimas	Socialinis darbas ir socialinė reabilitacija
Studijų sritis	Socialiniai mokslai
Studijų kryptis (šaka)	Socialinis darbas (L500)
Studijų programos rūšis	Universitetinės studijos
Studijų pakopa	pirmoji
Studijų forma (trukmė metais)	nuolatinė (4 m.)
Studijų programos apimtis kreditais	240
Suteikiamas laipsnis ir (ar) profesinė kvalifikacija	Socialinio darbo bakalauras, socialinis darbuotojas

TURINYS

I. ĮŽANGA	4
II. PROGRAMOS ANALIZĖ	4
2.1. Programos tikslai ir studijų rezultatai	4
2.2. Programos sandara.....	5
2.3. Personalias	6
2.4. Materialieji ištekliai.....	6
2.5. Studijų eiga ir jos vertinimas	7
2.6. Programos vadyba	8
III. REKOMENDACIJOS	9
IV. APIBENDRINAMASIS ĮVERTINIMAS.....	10

I. IŽANGA

Vertinimui teikiama Šiaulių universiteto Socialinės gerovės ir negalės studijų fakulteto kartu su Rezeknės aukštosios mokyklos (Latvija) universitetu ketinama vykdyti jungtinė pirmosios pakopos studijų programa „Socialinis darbas ir socialinė rehabilitacija“ (toliau – Programa). Šiaulių universitete Socialinės gerovės ir negalės studijų fakultetas rengia specialiuosius pedagogus bei socialinius pedagogus. Vertinimui teikiama Programa yra nauja šiam fakultetui, nors ir turi panašius ar sutampančius profesinės praktikos laukus su kitomis jau dabar fakultete vykdomomis studijų programomis. Kaip teigia Programos rengėjai, Programos poreikis buvo pagrįstas remiantis Lietuvos ir Latvijos Respublikos įstatymais, atlikta Lietuvos ŠMM vykdomų plėtros programų analize, 2007–2016 metų Šiaulių miesto strateginiu plėtros planu, Šiaulių rajono savivaldybės strateginiu plėtros planu 2011–2017 metams, ŠU 2009–2020 metų strateginiu plėtros planu bei Latvijos Respublikoje vykdomų plėtros programų analize.

Vertinimui pateiktas Programos aprašas lietuvių kalba bei 13 jo priedų. Programos vertinimo išvados teikiamos remiantis programos rengėjų pateiktu programos aprašu bei vizito į universitetą metu gauta informacija.

II. PROGRAMOS ANALIZĖ

2.1. Programos tikslai ir studijų rezultatai

Programos tikslai ir numatomi studijų rezultatai yra apibrėžti ir aiškūs, pagrįsti akademiniais reikalavimais, keliamais pirmos pakopos universitetinėms studijoms bei profesiniais socialinio darbo reikalavimais. Programos studijų rezultatuose atsiskleidžia, kad Programos rengėjai socialinę rehabilitaciją traktuoja kaip sudėtinį socialinio darbo profesijos lauką, kas yra nauja ir pažangu Lietuvoje. Įprastinė praktika yra socialinę rehabilitaciją sieti su medicinine rehabilitacija. Programos rengėjai teigia, kad „parengti kvalifikuoti socialinio darbo ir socialinės rehabilitacijos specialistai padėtų vykdyti abiejų šalių plėtros strategijų prioritetinius tikslus, plėtojant Lietuvos ir Latvijos regionuose kokybiškų socialinių paslaugų prieinamumą“.

Programos apraše numatomus studijų rezultatus bandoma pagrįsti ir visuomenės bei darbo rinkos poreikiais. Tačiau ši užduotis sudėtinga dėl per menkos socialinių paslaugų plėtros šalyje. Bandydami susidoroti su šia užduotimi ketinamų rengti specialistų poreikį regionui Programos rengėjai grindžia Lietuvoje pristatydami Šiaulių miesto situaciją, Latvijoje – Latgalės regiono. Teigiama, kad potencialios darbo vietos galėtų būti vaikų sanatorinės įstaigos, tačiau kyla klausimas, kas įsteigs naujus etatus socialinės rehabilitacijos paslaugas teikiantiems specialistams, t.y. Programos absolventams.

Pokalbio su darbdaviais metu užakcentuota, kad tai persikvalifikavimui reikšminga programa (pagal nuo 2015 m. įsigaliosiantį įstatymą). Socialiniai partneriai išsakė Programos poreikį regiono darbo rinkai.

Programos tikslai ir numatomi studijų rezultatai atitinka pirmos pakopos universitetinių studijų rūšį, pakopą ir kvalifikacijų lygį. Vis tik apibrėžiant Studijų programos numatomų rezultatų atitikimą Lietuvos kvalifikacijų sandarai (1.4, p. 8) randamas prieštaravimas – rašoma, jog „rengia socialinio darbo specialistus veiklai platesniame socialinio darbo praktikos lauke“, nors Programa orientuota į socialinę rehabilitaciją.

Programos pavadinimas, numatomi studijų rezultatai, Programos turinys ir suteikiama kvalifikacija dera tarpusavyje, laikantis požiūrio, kad socialinė rehabilitacija yra socialinio darbo sritis. Programos rengėjai, remdamiesi kitų šalių patirtimi, galėjo apraše paskirti vietos pagrindžiant socialinio darbo ir socialinės rehabilitacijos sąsajas. Pabaigus Programą, numatoma suteikti dvigubą diplomą.

Skaitant Programos aprašą lieka neaišku, kuo jungtinė programa skiriasi nuo galimos nacionalinės: ką studentai joje gaus (išskyrus mobilumą) daugiau nei studijuodami tik nacionalinėje programoje (pvz. kuri jau veikia Latvijoje). Tačiau savo Aiškinamajame (2013-012-11) rašte, reaguodami į eksperčių pastabą, Programos rengėjai šį aspektą pagrindė.

Pagrindinės srities silpnybės ir stiprybės

Programa praplečia socialinio darbo sampratą, į ją įtraukdama socialinės reabilitacijos teoriją ir praktiką. Be to Programa turi savitą profilį, rengiami ne socialinio darbo generalistai, bet socialinės reabilitacijos laukui skirti specialistai. Programos stiprybė yra jos regioniskumas (regionų bendrumas, bendras kultūrinis aspektas, panašios problemos ir paslaugų organizavimas).

Programos aprašą papildyti informacija apie *jungtinės* studijų programos pridėtinę vertę.

2.2. Programos sandara

Programos sandara atitinka teisės aktų reikalavimus: 172 kreditai (turi būti ne mažiau kaip 165 kreditai) sudaro studijų krypties dalykus; 18 kreditų (turi būti ne mažiau kaip 15 kreditų) sudaro bendrieji universitetinių studijų dalykai; ir 12 kreditų (turi būti ne daugiau kaip 60 kreditų) sudaro universiteto nustatyti ir studento pasirenkami dalykai, skirti gilesnei specializacijai toje pačioje kryptyje. Praktikoms skiriama 20 kreditų (turi būti ne mažiau kaip 15 kreditų). Baigiamajam darbui skiriama 18 kreditų (turi būti ne mažiau kaip 12 kreditų).

Taip pat Programos rengėjai siekė atliepti vis dar galiojančią socialinio darbo studijų krypties reglamentą, patvirtintą 2008, kuris Programos sandarą skirsto pagal kitų studijų kryptių disciplinas. Pastebima kad 2 lentelėje pateiktoje studijų programos struktūroje įtraukta matematika, tačiau reglamente nurodoma informatika. Informatika nurodoma prie bendrauniversitetinių studijų dalykų, tad bendra Programos struktūra dėl to nenukenčia.

Studijų dalykų turinys atitinka studijų rūšį ir pakopą. Studijų dalykų turinys ir metodai leidžia pasiekti numatomus studijų rezultatus. Programos apimtis yra 240 kreditų ir yra pakankama studijų rezultatams pasiekti.

Programos turinys siekia atitikti naujausius mokslo ir technologijų pasiekimus. Teigiamai vertintina tai, kad siekdami suderinti du anksčiau minėtus dokumentus, Programos rengėjai Programos struktūroje į studijų krypties dalykų sąrašą įtraukė ne įvadinius kitų disciplinų dalykus, bet dalykus, susijusius su socialiniu darbu ir socialine reabilitacija, pvz., „Žmogaus teisės ir socialinė politika“. Tuo tarpu studijų dalyką „Politologija“ sudėtinga būtų vadinti socialinio darbo krypties studijų dalyku, tuo labiau, kad ir Programos aprašas parengtas neatspindint socialinio darbo ir socialinės reabilitacijos specifškumo.

Specialieji studijų dalykai skirti gilesnėms socialinio darbo su asmeniu, grupe (šeima) ir bendruomene studijoms ir gilinimusi į socialinę reabilitaciją. Vis tik, šiuo metu pastebima, kad Programos sandara, tai socialinio darbo dalykų sąrašas ir socialinės reabilitacijos dalykų sąrašas. Norėtusi, kad įgyvendindami Programą jos rengėjai bandytų atrasti sąsajas tarp socialinio darbo ir socialinės reabilitacijos. Jeigu Programa specifinė, reikėtų tą specifškumą išlaikyti planuojant Programos turinį.

Programoje planuojama dėstyti lietuvių ir anglų kalbomis. Vis tik, studijų dalykų aprašuose dominuoja literatūra lietuvių kalba, o anglų kalba literatūros mažoka.

Dalis praktikų (anglų kalba) numatyta įgyvendinti akademinio mobilumo būdu. Stebimoji praktika Lietuvoje, kitos trys – per pusę Lietuvoje ir Latvijoje. Numatytos grupinės

supervizijos, bet kontaktinių valandų nėra plane. Vizito universitete metu buvo paaiškinta, kad planuojama susitikti kas savaitę po tris valandas, ne daugiau kaip po šešis studentus grupėje.

Vizito universitete metu buvo įvardinta, kad kuriant Programos turinį buvo konsultuojamasi su užsienio universitetų socialinio darbo programų vykdytojais. Paminėtas Prof. Juha Perttula (Laplandijos u-tas, Suomija). Prie Programos parengimo dirbo Klaipėdos universiteto socialinio darbo katedros dėstytojai. Tai rodo Programos rengėjų atvirumą kitų universitetų kolegų patirčiai.

Vizito metu numatomi dėstytojai pristatė studijų dalykų rengimo procesą. Dalykai pagal dėstytojų kompetencijas buvo paskirstyti katedroje. Kiekvienas dėstytojas dalyko aprašą rengė savarankiškai, po to vyko diskusijos. Programos rezultatai pateikti katedrai, dėl jų diskutavo visi dėstytojai. Diskusijų metu buvo derinamas skirtingas matymas, skirtingos perspektyvos. Be to, pasak Programos rengėjų buvo sudėtinga rengti naują programą naujoje kryptyje derinant dviejų šalių reikalavimus. Kai kurie dalykai buvo sukurti laikantis būtent Latvijos įstatymų.

Pagrindinės srities silpnybės ir stiprybės

Programos sandaroje buvo sėkmingai integruoti nacionaliniai teisiniai dokumentai, reglamentuojantys pirmos pakopos socialinio darbo studijas universitetuose.

Studijų programos apraše aiškiai įvardinti studentų grupinei supervizijai skiriamus kreditus ir valandas.

2.3. Personalas

Programos vykdymui numatomas pasitelkti personalas atitinka teisės aktų reikalavimus, tai yra ne mažiau kaip pusę studijų krypties dalykų apimties dėsto mokslininkai, turintys ne žemesnį kaip daktaro laipsnį. Be to, Programoje numatyta, kad socialinio darbo specialiuosius, praktikos dalykus dėstys socialinio darbo magistro kvalifikaciją turintys dėstytojai. Kaip teigia patys Programos rengėjai, numatomų dėstytojų kvalifikacija yra tinkama numatomiems studijų rezultatams pasiekti. Numatomas dėstytojų skaičius yra pakankamas numatomiems studijų rezultatams pasiekti.

Remiantis 7 priedu, numatomo Programos personalo vykdomi moksliniai tyrimai susiję su socialine psichologija, specialiąja ir pedagogine psichologija, socialinės reabilitacijos paslaugų teikimu, socialiniais, pedagoginiais vartojimo kultūros aspektai, elgesio psichologija, Supervizija socialiniame-educaciniame darbe ir kt. kas labiau sietina su socialine reabilitacija ir pasigendama įdirbio socialinio darbo srityje.

Pagrindinės srities silpnybės ir stiprybės

Programoje numatomas dėstyti personalas yra aktyvus dalyvaujant projektuose, tobulinant kvalifikaciją, rengiant mokslinę produkciją, gilinantį į naujai ketinamos vykdyti programos specifiškumą. Vis tik savo tolesnėje veikloje, turėtų savo veiklą daugiau kreipti mokslinei ir praktinei veiklai socialinio darbo srityje.

2.4. Materialieji ištekliai

Programos apraše rengėjai detaliam aprašo studijų procesui reikalingas patalpas: „yra 16 tinkamų studijų procesui patalpų: 7 auditorijos, 7 kabinetai ir 2 kompiuterių klasės, 3 laboratorijos. Bendras mokymo patalpų plotas – 909 m². Jose įrengtos 597 vietos. Studijos vyksta Šiaulių universiteto I-ųjų rūmų (P. Višinskio g. 25) 5-ame ir 2-ame aukštuose. Mokomosios patalpos moderniai įrengtos, kompiuterizuotos. Visos fakulteto aplinkos pritaikytos studentams, turintiems fizinę negalę (keltuvus prie 519 aud., pritaikytos WC patalpos

pagrindiniame mokomajame korpuse, 3 liftai). Vidutinės ir mažos patalpos (20–50 vietų) pritaikytos grupinėms veikloms, keletas patalpų pritaikyta individualiam darbui bei konsultavimui; 4 didelės auditorijos pritaikytos srautinėms paskaitoms (80–100 vietų). Patalpos atitinka higienos normas” ir kt. Vizito metu ekspertai buvo supažindinti su turimomis patalpomis ir jas galima vertinti kaip tinkamas ir pakankamas vykdyti socialinio darbo studijų programą.

Programos apraše detalai aprašoma turima kompiuterinė ir programinė įranga. Vizito metu ekspertams buvo pademonstruotos puikiai įrengtos kompiuterinės klasės bei kompiuterizuotos vietos studentams turintiems negalią.

Programos apraše teigiama, kad „Rekonstruotoje ŠU bibliotekoje sudarytos puikios sąlygos studijoms: pastatas (7543 kv. m.) pritaikytas bibliotekos ir studijų reikmėms; įrengta 170 kompiuterizuotų darbo vietų, sukurta virš 400 mokymosi vietų. Bibliotekoje ir skaityklose pakankamas kiekis studijų programai įgyvendinti reikalingos mokslinės literatūros, vadovėlių, metodinių leidinių, žinytų lietuvių ir užsienio kalbomis. Bibliotekos fondus sudaro: 459527 fiz. vnt., 183882 pavad., iš jų: knygų ir serijinių leidinių – 414322 fiz.vnt., 131921 pavad.; rankraščių 4047 fiz. vnt.; garsinių, regimųjų dokumentų – 2933 fiz. vnt.; duomenų bazės fizinėse laikmenose – 271 fiz. vnt. ir t.t. Prenumeruojami 167 pavad. periodiniai leidiniai.“ Vizito metu ekspertai buvo supažindinti su universiteto biblioteka, kurią galima apibūdinti, kaip modernią, pažangią ir palankią studijoms aplinką. Programos apraše pristatoma Rezeknės aukštosios mokyklos biblioteka, kaip pažangi ir tenkinanti studijuojančiųjų poreikius.

Universiteto numatoma bazė praktikoms yra tinkama. Programos rengėjai turi ilgametį įdirbį organizuojant praktikas specialiosios pedagogikos ir socialinės pedagogikos studentams. Kadangi daugumoje iš šių įstaigų taip pat dirba ir socialiniai darbuotojai, Programos rengėjai planuoja panaudoti jau turimus išteklius. Programos apraše pateiktame 8 priede yra nurodytos 27 sutartys, sudarytos su įvairiomis Šiaulių regiono socialinėmis įstaigomis.

Metodiniai ištekliai yra tinkami ir pakankami pradėti vykdyti socialinio darbo krypties studijas. Vizito metu ekspertai buvo supažindinti su socialinio darbo išteklių kabinetu, kuriame buvo pademonstruotos daugiau nei 200 egzempliorių naujausios socialinio darbo srities mokslinės literatūros. Kai kuriuos šiuos išteklius Programos rengėjai naudojo ir studijų dalykų aprašuose. Pažymėtina, kad išvadų rašymo metu visa ši literatūra jau buvo kataloguota ir randama Šiaulių universiteto bibliotekoje, kas rodo Programos rengėjų atsakingą požiūrį į ketinamos vykdyti programos įgyvendinimą. Nors studijų dalykų aprašuose socialinio darbo srities knygų turėtų būti daugiau.

Programos rengėjai patys leidžia du mokslinius periodinius leidinius, tai nuo 1998 m. ŠU SGNSF leidžiamas žurnalas „*Specialusis ugdymas*“ ir nuo 2011 m. kartu su UU leidžiamas mokslinis žurnalas *Socialinė gerovė: tarpdisciplininis požiūris*.

Pagrindinės srities silpnybės ir stiprybės

Universiteto turimos patalpos, auditorijos, kompiuterinės klasės, auditorijos, tinkamos vesti seminarus ir darbo su grupe užsiėmimus, moderni universiteto biblioteka bei jos ištekliai yra neabejotina ketinamos vykdyti programos stiprybė. Fakultete leidžiami du moksliniai žurnalai rodo Programos rengėjų įdirbį ir norą toliau plėtoti mokslinę veiklą.

2.5. Studijų eiga ir jos vertinimas

Priėmimo į studijas reikalavimai yra pagrįsti, aiškūs ir atitinka teisinius reikalavimus.

Numatomi taikyti studijų metodai tinkami studijų rezultatams pasiekti, yra įvairūs, įdomūs. Derinami aktyvūs ir tradiciniai dėstymo metodai.

Vykdamas studijų programą yra taikoma kriterinė kaupiamojo vertinimo sistema, kuri yra aiški, vieša ir tinkama studijų rezultatams įvertinti. Studijų dalykų apraše nurodoma, kad „žinių ir supratimo tikrinimui bus taikomi tarpiniai atsiskaitymai – kolokviumai, referatai, žodiniai pranešimai, ese ir egzaminas – individuali apklausa raštu, atvirų ir uždarų klausimų testai, koncepcijų ir minčių žemėlapiai“.

Organizuojant praktikas yra numatytas studentų mobilumas, išskyrus stebimajai praktikai. Vizito metu buvo paaiškinta, kad dalis organizacijų Lietuvoje ir Latvijoje yra pasirengę priimti anglų k. kalbančius studentus ir taip prižiūrėti praktiką, kad studentai galėtų pasiekti rezultatus, keliamus praktikai.

Numatoma parama studentams. Programos rengėjai numatę pagalbą anglų k. studento-studentui humanitariniame fakultete.

Pagrindinės srities silpnybės ir stiprybės

Programos apraše aiškiai aprašyta studentų priėmimo tvarka. Programos rengėjai numatę gausų ir įvairų socialinio darbo studijoms tinkamų studijavimo, mokymosi ir vertinimo metodų sąrašą. Programos rengėjams išlieka iššūkis anglų kalba organizuojant praktikas.

2.6. Programos vadyba

Programos apraše teigiama, kad “ŠU parengtas Studijų kokybės vadovas, kuriame pristatyti visi universitete vykstantys procesai, atsakingi asmenys, numatytos procedūros, remiantis BVM modeliu ir ISO 9001:2008 standartu. Kokybės politikos filosofinės koncepcijos dera su universiteto strategija, esminiais valstybiniais, europiniais bei instituciniais dokumentais, remiasi pagrindiniais studijų kokybės vadybos principais, svarbiausiais veiklą reglamentuojančiais dokumentais”. Taip pat, nurodoma, kad Ketinamos vykdyti bakalauro studijų programos *Socialinis darbas ir socialinė rehabilitacija* kokybės užtikrinimas, vertinimas ir tobulinimas grindžiamas normatyviniais dokumentais, kurie reglamentuoja atsakomybę už vykdomų programų kokybės užtikrinimą, stebėseną, vertinimą ir rezultatų viešinimą; studijų kokybės valdymas vykdomas tiek aukštosios mokyklos lygmeniu, tiek fakulteto lygmeniu”.

Programos apraše konkrečiai įvardinami asmenys, atsakingi už Programos priežiūrą ir sprendimų priėmimą tiek ŠU, tiek Rezeknės aukštojoje mokykloje. Ten pat teigiama, kad „nuolatinį jungtinės bakalauro studijų programos *Socialinis darbas ir socialinė rehabilitacija* kokybės vertinimą reguliariai atliks ŠU SGNS fakultete – programą administruojanti Socialinės pedagogikos ir psichologijos katedra, Studijų programos komitetas ir Studijų programų vertinimo komitetas. Rezeknės aukštojoje mokykloje šias funkcijas atliks Studijų krypties taryba, kurios pagrindinės nuostatos neprieštarauja Šiaulių universitete taikomai nuolatinei vidinei studijų programų ir suteikiamų laipsnių kokybės stebėsenos sistemai, bei Programą administruojanti Rezeknės aukštosios mokyklos Švietimo ir dizaino fakulteto Švietimo ir metodikų katedra.“

Studijų programos komitetas yra atsakingas už programos vertinimo ir tobulinimo procesus ir į jo veiklą įtraukiami socialiniai partneriai ir studentai.

Programos apraše pateikti vidinio kokybės užtikrinimo dalyviai ir jų naudojamos priemonės leidžia teigti, kad numatomos naudoti vidinio kokybės užtikrinimo priemonės yra tinkamos.

Pagrindinės srities silpnybės ir stiprybės

Programoje aiškiai aprašyta studijų programos vadyba tiek Šiaulių universitete, tiek Rezeknės aukštojoje mokykloje. Yra aprašomi abiejų aukštųjų mokyklų studijų kokybės

priežiūros ir valdymo dalyviai įvairiuose lygiuose: universiteto lygmuo, fakulteto lygmuo ir programos lygmuo. Studijų programos komitetų veikloje aiškiai įvardinti dalyviai ir jų atsakomybės, numatytas studento ir socialinio partnerio vaidmuo.

III. REKOMENDACIJOS

3.1. Studijų krypties ir specialiuosius studijų krypties dalykų aprašus papildyti Šiaulių universiteto bibliotekoje esančia socialinio darbo literatūra anglų kalba.

3.2. Studijų programos struktūroje aiškiai įvardinti studentų grupinei supervizijai skiriamus kreditus ir valandas.

3.3. Siekiant plėtoti socialinio darbo studijų kryptį Šiaulių universitete, planuoti Programos dėstytojų kvalifikacijos tobulinimą dalyvaujant nacionaliniuose ir tarptautiniuose socialinio darbo srities moksliniuose ir praktiniuose renginiuose.

IV. Apibendrinamasis įvertinimas

Šiaulių universiteto ketinama vykdyti studijų programa *Socialinis darbas ir socialinė rehabilitacija* vertinama teigiamai.

Eil. Nr.	Vertinimo sritis	Srities įvertinimas, balai
1	Programos tikslai ir numatomi studijų rezultatai	3
2	Programos sandara	3
3	Personalas	3
4	Materialieji ištekliai	4
5	Studijų eiga ir jos vertinimas	3
6	Programos vadyba	4
	Iš viso:	20

1-Nepatenkinamai (yra esminių trūkumų, kuriuos būtina pašalinti)

2-Patenkinamai (tenkina minimalius reikalavimus, reikia tobulinti)

3-Gerai (sistemiškai plėtojama sritis, turi savitų bruožų)

4-Labai gerai (sritis yra išskirtinė)

Grupės vadovas: doc. dr. Rasa Naujaniene

Grupės nariai: doc. dr. Jolanta Pivorienė